

BİLİŞİM HUKUKU

Bilişim, İnsan Hakları Ve Kişisel
Verilerin Korunması

GEÇEN HAFTA

Bilim?

İnternet?

TCP/IP protokolünü

DNS

1. Elektronik ortamlarda, iletişim, bilgi ve belge paylaşımının sağlanmasının hukuki çerçevesi ve sonuçları ile bu ortamlarda vukuu bulan hukuka aykırı fiillere ilişkin yaptırımların öngörüldüğü mevzuatın oluşturduğu hukuk normlarının tamamına ne ad verilmektedir?

- A) Siber hukuk
- B) Bilişim hukuku
- C) E-hukuk
- D) Rekabet hukuku
- E) Ceza hukuku

Bilişim ve bilişim sistemleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hem verilerin işlenmesini hem de bu işlemin sonucunun aktarılmasını ifade eden akademik ve mesleki disipline bilişim denir.
- B) Veri, bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılan her türlü değeri ifade etmektedir.
- C) Bilgisayar, kullanıcılardan aldığı bilgi ve komutlarla aritmetik ve mantıksal işlemleri yapabilen ve yaptığı işlemlerin sonuçlarını saklayabilen, saklanan bilgilere istenildiğinde ulaşılabilen elektronik bir makinedir.
- D) İnternet, kişilerin birbirleri ile çok geniş amaç ve içerikte iletişim kurmalarını, bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlayan ortak iletişimin adıdır.
- E) Teknik olarak her bilgisayar bir bilişim sistemi değildir.

Aşağıdakilerden hangisi dünyanın her yerindeki binlerce sunucuda kayıtlı olan, birçok internet hizmetini birleştiren bir araç olarak; yazı, resim, ses, video, animasyon gibi pek çok farklı nitelikteki verilere etkileşimli olarak ulaşmamızı sağlayan çoklu bir hiper ortam sistemidir?

- A) World Wide Web
- B) Backbone
- C) TCP Protokolü
- D) IP
- E) Alan adı

Alan adları sisteminin teknik yönetimi, protokol parametrelerinin belirlenmesi ve kök sunucu sistemi yönetimi işlevlerini koordine etmekle görevlendirilmiş kurum aşağıdakilerden hangisidir?

A) IANA

B) ICANN

C) RIR

D) LACNIC

E) LIR

Bilişim teknolojileri konusunda ülkemizdeki en yetkili kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erişim Sağlayıcıları Birliği**
- B) Haberleşme Genel Müdürlüğü**
- C) Elektronik Haberleşme Kurumu**
- D) Teknoloji Kurumu**
- E) Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı**

İnternet kullanıcılarınca herhangi bir internet içeriğini hazırlayan veya bilgiyi, veriyi bizzat üreten internet süjesine ne ad verilir?

- A) Erişim sağlayıcı
- B) İçerik sağlayıcı
- C) Yer sağlayıcı
- D) Toplu hizmet sağlayıcı
- E) Servis sağlayıcı

Türkiye' de ilk internet bağlantısı hangi tarihte gerçekleşmiştir?

- A) 1991
- B) 1992
- C) 1993
- D) 1994
- E) 1995

İnternet yoluyla erişilebilen dijital depolama birimine ne ad verilir?

- A) Host
- B) TCP
- C) IP
- D) Erişim
- E) Erişim sağlayıcı

BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE İNSAN HAKLARI

Bilişim ile doğrudan ilgili ilk hukuksal düzenleme 1970 yılında Almanya'nın Hessen eyaletinde kişisel verilerin korunmasına ilişkin olarak gerçekleştirilmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkı, teknolojinin sağladığı olanakları güçlendirmek ile değil, yarattığı yan etkiler ile ilişkilidir.

Bilişim ile insan hakları arasında dengenin kurulması açısından da kırk yıldan uzun bir süre içerisinde gelişen, çeşitlenen, yaygınlaşan hukuksal düzenlemelerden ulusal ve uluslararası düzeyde çok çeşitli örnekler sunmaktadır.

Kişisel Veri ve Kişisel Verilerin İşlenmesi

- Kişisel verilerin korunması, veri işleme teknolojileri ile temel hak ve özgürlükler arasında denge kurmayı hedefler.
- Bu denge veri işlemenin meşru temellerinin ve uyulması gereken ilkelerin hukuksal güvence altına alınmasını gerektirir.
- Kişisel verilerin korunması hakkı, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ile ortaya çıkan bir insan hakkıdır. Bu yeni ve önemi her geçen gün artan hak alanının tanımlanmasında “veri” (data) kavramının kullanılmasının nedeni de budur.
- Veri (data): İşlenmemiş bilgi ya da ham bilgi olarak tanımlanabilir.
- Ancak “kişisel veri” kavramının doğrudan kişi ile ilgili olduğu unutulmamalıdır.

KİŞİSEL VERİ

- Kişisel veri, en genel tanımıyla, belirli ya da belirlenebilir bir kişiye ilişkin her türlü bilgidir.
- O halde kişisel veriden söz edebilmek için, verinin
  - (i) bir kişiye ilişkin ve
  - (ii) bu kişinin de belirli ya da belirlenebilir nitelikte olması gerekir.
- Bu tanımda “her türlü” bilgi ifadesinin kullanılması oldukça geniş bir alanın hedeflendiğinin işaretidir. Burada bilginin türüne ilişkin herhangi bir ayırım yapılmamaktadır. Sayı, yazı, ses ya da görüntüden oluşan bir bilgi bu kapsamda yer alabilir.

- Kişisel verilerin işlenmesi: Yukarıdaki tanıma uygun olan bir bilgi ya da bilgi kümesi, yani kişisel verilerin, üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem bu kapsamdadır.
- Dikkat çekmek gerekir ki verilerin işlenmesi ile kastedilen yalnızca bu bilgilerin kayıt edilmesi ya da kullanılması değildir. Kişisel verileri
  - değiştirme,
  - silme,
  - yok etme
  - gibi işlemlerin de veri koruma hukuku açısından "işleme" olarak nitelendirilen etkinliğin kapsamında olduğuna şüphe yoktur.

Kişisel Verilerin Korunmasının Önemi

- Kişisel verilerin korunması hukukunun ortaya çıkışında temelde üç etkenin bulunduğu söylenebilir:
  - Çeşitli örgütlerce kişisel verilere duyulan gereksinim,
  - teknolojideki gelişmeler,
  - gözetim teknolojilerindeki gelişmeler nedeniyle duyulan kaygı.

- Kişisel verilerin korunması, bireyleri, kendilerine ilişkin bilgilerin bilişim teknolojileri ya da dosyalama gibi geleneksel yöntemlerle işlenmesinden doğacak zararlardan koruma amacına yönelmiş ve bazı temel ilkelerde somutlaşmış bir dizi önlemi ifade eder.

Kişisel Verilerin Korunması Hakkı

- Kişisel verilerin korunması, kendisinden daha köklü bir tarihe sahip başka hak alanları ile yakından ilişkilidir.
- Bunların başında özel yaşamın gizliliği hakkı gelir. Ayrıca, kişisel verilerin korunması; düşünceyi açıklama özgürlüğü, bilgi edinme hakkı, haberleşme özgürlüğü gibi başka bazı değerlerle de kimi zaman karşılıklı destekleme, kimi zaman çatışma halindedir.

İnsan Onuru, Bireysel Özerklik ve Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı

- Bilişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı tehlikeler karşısında kişiliğin korunması ise özel bir önem kazanmaktadır.
- Mahkemeye göre kendisine ilişkin bilgilere hangi kapsamda ve kimler tarafından erişildiğini öğrenebilme olanağına sahip olmayan bir kişi, bireysel özerkliğin gereklerini yerine getiremeyebilir.

Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı

- Avrupa Bildiği Temel Haklar Şartı'nda özel yaşamın gizliliği ile kişisel verilerin korunması farklı maddelerde ayrı ayrı hüküm altına alınmıştır.
- Nitekim Şartın 8. maddesi “Kişisel verilerin korunması” kenar başlığı ile şu düzenlemeyi içermektedir:
  - “(1) Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerinin korunması hakkına sahiptir.
  - (2) Bu veriler, adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve düzelttirme hakkına sahiptir.
  - (8) Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenir”.

- Özel yaşam, tanınması kolay, tanımlanması güç bir olgudur (Cavoukian, Tapscott, 1997). Bu güçlüğü aşabilmek için, bireyin çevresi ile ilişkileri iç içe geçmiş alanlara, çemberlere benzetilmiş ve bu şekilde özel yaşamın sınırlarını belirlemeye çalışılmıştır.
- Bu çemberler ortak özellikleri bakımından üç grupta toplanabilir.
  - “Genel yaşam alanı” olarak adlandırılabilcek dış çember, kişinin herkesle paylaşabileceği, kamuya açık yaşam alanlarını içerir.
  - İkinci olarak “kişinin özel yaşam alanı”, belirli kimselerle ve belirli ölçüde paylaştığı yaşam parçalarını kapsar.
  - En içte kalan “sır alanı” ise kişinin yalnızca kendine saklamak istediği alanı oluşturur ve özel yaşam içinde değerlendirilir.

- Prosser'a göre özel hayat ihlalleri dört başlıkta incelenir:

Haksız Fiiller	Çıkarlar
Kişinin özel yaşamına ilişkin utanç verici durumların kamuya açıklanması	Kişinin şeref ve onuru
Kişinin topluma yanlış tanıtılması	Kişinin şöhreti ve adı
Kişinin adının veya resminin çıkar sağlamak amacıyla kullanılması	Kişinin adından ve resminden doğan maddi çıkarları
Kişinin sükunetinin, yalnızlığının, gizlerinin ve özel yaşamının ihlali	Kişinin manevi bütünlüğü

- Rachels'a göre bir "özel yaşamın gizliliği duygusu"na sahibiz ve bu duygu çıkarlarımızın zedelenmesi ya da utanma korkumuzla açıklanamaz. Bize ve bize ilişkin bilgilere kimlerin ulaşabileceğini denetleyebildiğimiz ölçüde farklı kişilerle çeşitli ilişkiler kurabiliriz. İşte bu, özel yaşamın gizliliğine verdiğimiz önemin temel nedenidir.

Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü

- Düşünceyi açıklama özgürlüğü, “insanın serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanması ve bunları tek başına ya da başkalarıyla birlikte (dernek, toplantı, sendika vb.) çeşitli yollarla (söz, basın, sinema, tiyatro vb.) serbestçe açıklayabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir”.
- Ancak Immanuel Kant’ın da belirttiği gibi, sorumlulukla özgürlüğü birbirine bağlamak gerekir. Bu nedenle düşünceyi açıklama özgürlüğünün belirli sınırları olduğu kabul edilmektedir. Bu sınırlardan biri de kişisel verilerin korunması hakkının da temel dayanaklarından olan kişiliğin geliştirilmesine ilişkin ilkelerdir. Nitekim düşünceyi açıklama özgürlüğü, demokratik bir toplumun eksen özelliklerinden biri olsa da, bu özgürlük, “Bireylerin öğrenmek istedikleri her şeyi bilme hakkı olduğu anlamında yorumlanamaz.”

- Verilerin korunması hakkı ile düşünceyi açıklama özgürlüğü arasında kaçınılmaz bir gerilim bulursa da her iki hakkın bir arada gerçekleşmeyeceğine dair herhangi bir neden bulunmamaktadır.
- Şöyle söylenebilir; veri koruma ve düşünceyi açıklama özgürlüğü arasında temel bir çatışma yoktur, ancak her iki hakkın da diğeri karşısında dengelenmesi gerekir.

- Anonim ?
- Anonimlik genel olarak, bir kişi ya da grubun görüş ve düşüncelerini kimliğini ortaya çıkarmadan açıklaması ve yayması olarak tanımlanabilir. İhbarcılar, muhalifler, utangaç, kişiler görüşlerini açıklamanın kendilerini olumsuz bir şekilde etkileyeceğini düşünenler kişisel verilerinin toplanmamasını ve hareketlerinin izlenmesini istemeyenler için anonimlik oldukça yararlıdır.
- Anonimlik hakkı, özellikle İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla güncellik kazanmış ve tartışılmaya başlanmıştır.
- Anonimliğin temelde iki çeşidi bulunur. Birincisi, ilgilinin kimliğinin ortaya çıkarılma olanağının bulunmadığı tam anlamıyla anonimlik. İkincisi ise daha çok takma isimlilik (pseudonymity) olarak adlandırılır. Takma ismi kullanıldığında, yine kimse gerçek kimliği bilmez ancak farklı iletişimlerin aynı kişi tarafından yapıldığını bilebilir

Özel Haberleşmenin Gizliliği

- Özel haberleşmenin gizliliği ile kişilerin telefon, telgraf, mektup, elektronik posta gibi araçlarla gerçekleştirdikleri özel iletişiminin gizliliğini ve güvenilirliğini korumak hedeflenmektedir.
- Özel haberleşmenin gizliliğinde ilke, bireyin dilediği kişilerle dilediği şekilde haberleşmesinin engellenmemesi ve bu haberleşmelerin ilgilinin onayı ya da yasal gereklilikler olmaksızın üçüncü kişilerin müdahalesinden korunmasıdır.

- Kaynak
- «BİLİŞİM HUKUKU» Murat Yayınları (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Bilişim Hukuku ders kitabı.)
- Ali KORKMAZ «İnsan Hakları Bağlamında Özel Hayatın Gizliliği Ve Korunması» KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (Özel Sayı I): 99-103, 2014